

Есенни растителнозащитни мероприятия при полските култури

Автор(и): д-р Елена Манчева, Виола АЕ – Сливен

Дата: 04.10.2019 Брой: 10/2019

Пшеница

Правилната сеитбена подготовка, дълбочината на сеитбата от 5-6 см, сеитбената норма, предсеитбено или сеитбено торене, валиране и необходимата влага са предпоставка за добре гарнирани посеви. Не без значение е и спазването на срока за сеитба и сеитбената норма. Семената от пшеница и ечемик се обеззаразяват срещу праховита и твърда главня, а на ечемика - срещу за ленточна болест. През есента се появяват зимно-пролетните плевели: едногодишни житни (ветрушка, пиявица, полска овсига, полска лисича опашка и др.), едногодишни широколистни (лайка, лепка, подрумче, див мак, ралица и др.) и многогодишни коренищни и кореновоиздънкови плевели (паламида, поветица, балур и др.).

Есенното третиране с хербициди се прилага, когато масово поникнат едногодишните широколистни плевели, но не са преминали 3-и-4-и лист. Така посевите рано се освобождават от конкуренцията им. Ако е възможно есенно третиране срещу плевелите, трябва да има следните условия: площта е добре обработена и валирана след сеитба, дълбочината на сеитбата да е 5-6 см и да се знае видовият състав на плевелите, почвената влага и температурата при внасянето на хербицидите да е над 5°C, житните плевели да не са преминали 3-и-4-и лист. През вегетацията внасянето на противожитните хербициди се извършва, когато културното растение е над 3-и лист, има почвена влага и необходима температура и житните плевели да са развили три-четири листа.

След поникване на посевите е необходимо да се обследват за нападение от неприятели като: обикновената полевка, житен бегач, житни мухи и листни въшки, всички те нанасят сериозни щети.

Обикновена полевка (*Microtus azvalis*) – разпространена е повсеместно в цялата страна. Нанася повреди на житни култури, люцерна, рапица, овощни градини и др. Тя живее на колонии в дълги ходове с различни брой дупки на повърхността. Обитаемите колони се установяват по разхвърлените купчинки пръст, добре изглеждащия отвор и вмъкнати зелени листа в него. При топла и суха зима размножителната способност на полевката е много голяма. Тя се размножава целогодишно и от една двойка потомството стига до 2400 индивида. Тя се храни със зелената част на растението. Повредите се наблюдават от поникването на растенията до жътва. При голямо нападение посевът се оголва. След жътва се препоръчва да се извърши дълбока оран, за да се разрушат колониите и да се унищожи евентуално поникналата плевелна растителност, с която се храни полевката. При обследване на посевите се установява плътността на полевката и при наличие на 2 броя активни колони на декар се залагат отровни примамки, които се поставят в отворите (обитаемите) и се затъпкват с крак за предпазване на птиците и полезният дивеч.

Житен бегач (*Zabrus tenebrioides*). Това е най-опасният неприятел по житните култури. При сухо и топло лято се наблюдава голямо развитие на възрастното. Една от причините за масовото му появяване през последните години е монокултурното отглеждане на житните култури. Повредите от възрастното са незначителни. Те се появяват още през юни до късна есен. Бръмбарите се хранят със зърната на пшеницата и на ечемика в млечна възраст. Нагризват ги и причиняват оронването им. През горещините се заравят в почвата. След дъждовете през септември излизат на повърхността на почвата, копулират, снасят яйца на дълбочина 5 см под бучките пръст, на купчинки по 20 броя. Предпочитат да снасят по заплевелените с пирей места, затова и повредите са на хармани. Ларвите дълбаят ходове до 40 см в тях

прекарват деня, а излизат и се хранят през нощта. Изгризват кълновете на растенията, на младите съдъкват листата, изсмукват сока, вследствие листата покафеняват, изсъхват и приличат на дреб от кълчища. При слабо нападение посевът оредява, а при масово целият посев може да бъде унищожен и се налага разораване.

Трябва да се спазват следните мероприятия: правилно сеитбообращение, навременна обработка на почвата и унищожаване на житните плевели най-вече пирея. Така значително се намалява плътността на ларвите и се спестява третирането с инсектициди. Химически контрол се провежда при икономически праг на вредност: във фенофази поникване и братене - пшеница 3 ларви/ кв. м, ечемик - 4 ларви/ кв. м

Житни мухи - шведска муха (*Oscinella frit*), хесенска муха (*Mayetiola destructor*) житна стъблена муха (*Chorops pumilionis*) и др. Разпространени са посевместно и причиняват големи повреди по

нападнатите посеви. Ларвите от есенното поколение нанасят идентични повреди на растенията.

Прегризват централния лист, който пожълтява, усуква се, другите листа остават зелени. При изтегляне на централния лист той лесно се отделя и на мястото се намира повече от една ларва на хесенската муха.

Ларвите на шведската муха се хранят със сочната и нежна тъкан в долната част на младите растения, тъканта се разлага. Нападат и стъблото - централният лист се усуква, пожълтява и лесно се изтегля, като на мястото на повредата се намира една ларва. Картините на повреда на житната стъблена муха са същите като при шведската муха. Вследствие на нападението по-слабите растения загиват, а останалите допълнително братят, но това не може да компенсира добивите от нападнатите посеви. Борбата срещу мухите е много трудна поради скрития начин на развитие. Важно значение има спазването на сроковете за сеитба, по ранната съвпада с масовия летеж на мухите. Балансираното и навременно торене спомага за по-дружно поникване на растенията и допринася за по-бързото преминаване на критичните фенофази. За установяване на летежа се обследва с ентомологичен сак в тихо и слънчево време. При наличие на 3 мухи/кв. м се пристъпва към третиране на посева.

Листни въшки – овесена листна въшка (*Macrosiphum avenae*), обикновена листна въшка (

***Schizaphis graminum*).** Овесената листна въшка е най-вредната, най-често срещана и напада житните култури и редица житни треви. Храни се, като смучи сок от растенията. Освен това тя е преносител на вируси и причинява жълтото ечемичено вджуджаване. Тази въшка е немигриращ вид и остава да зимува като яйце по есенниците и многогодишните житни треви. Редките и по-рано засетите посеви се нападат по-силно. Овесената листна въшка се унищожава от калинките, серфидните мухи и от ларвите на златоочиците. За намаляване числеността на нападение от листните въшки е необходимо да се унищожават самосевките, да се спазват сроковете на сеитба и да се тори балансирано, защото

едностранното азотно торене изнежва растенията и нападението при тях е по-голямо. Посемите се обследват във фенофаза поникване-братене и при установяване 10 възши/растение се пристъпва към химическа борба.

Рапица

Рапицата се засява края на август-началото на септември. Тя е претенциозно растение по отношение на почвата - изисква почви, богати на хранителни вещества с добър воден режим. Най-добър предшественик е пшеницата, ечемикът, ранните картофи и др. Заплевелява се от няколко вида плевели: зимно-пролетни, раннопролетни и кореново-издънкови. Ранното унищожаване на плевелите намалява конкуренцията спрямо културата и способства са равномерното гарниране и обработка на розетка.

Основни болести по рапицата през есента са:

Сухо стъблено гниене (Phomalingam). Първите признаци – по листата се появяват жълти петна, по-късно се изпъстрят с черни точки-пикнидии. Нападнатите през есента през пролетта загиват или стъблото им се пречупва. Мерките за контрола на сухото стъблено гниене, включват правилно сеитбообращение, унищожаване на растителните остатъци. Борба с рапичната стъблена бълха, която може да причини пренасяне на болести.

Фомозата се разпространява на огнища и много бързо обхваща цялото поле. От листата гъбата минава в листните дръжки и навлиза в кореновата шийка. Затова е необходимо редовно есенно обследване и да се третира, когато се открият първите светло-жълти петна по листата.

Мерките за контрола на сухото стъблено гниене, включват правилно сеитбообращение, унищожаване на растителните остатъци. Борба с рапичната стъблена бълха, която може да причини пренасяне на болести.

През есента опасни неприятели са:

Рапична стъблена бълха (Psylliodes chrysocephala). Нанася повреда на есен, като нагрива листата, прави малки отвори, които при нарастване на листата се превръщат в дупки. Още с поникването на растенията може да се намери в посева, затова е необходимо непрекъснато обследване и при

установяване 2 бр. възрастни/ кв. м във фенофаза 3-и- 9-и лист или повече листа да се пристъпи към химична борба.

Рапична листна оса (*Athalia colibri*). Развива три поколения годишно, като най-големи повреди причиняват ларвите от третото поколение през есента - изгризват цялата листна петура, остава само главният нерв. Химически контрол се провежда при ПИВ- 2-3 броя лъжегъсеници/ кв. м.

Листни въшки (*Brevicoryne brassicae*) и др. Възрастните и ларвите смучат сок от листата и стъблата на културата. Растенията отслабват и спират развитието си. Листните въшки са преносители на много вирусни болести.

Съгласно закона за защита на растенията земеделските стопани са длъжни да използват само разрешени за употреба продукти за растителна защита при дадена култура и вредител, и съответна доза.

Разрешените за предлагане продукти за растителна защита са публикувани в интернет страницата на БАБХ на електронен адрес: <http://www.babh.government.bg/> или „Списък на разрешените за пускане на пазара и употреба продукти за растителна защита” 2019 год.

Закупуването на продукти за растителна защита да се извършва само от търговски фирми, притежаващи разрешение!

Внимание! При работа с продукти за растителна защита да се спазват всички изисквания по охрана на труда, опазване на пчелните семейства от отравяне и околната среда от замърсяване!